

§ 16

Dnr 2022-000362

Yttrande gällande Reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna yttrande i enlighet med samhällsbyggnadsnämndens och Laholmsbuktens VA:s skrivelser på förslaget om reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Innehållet i dessa skrivelser är framgår av ärendebeskrivningen nedan.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen remitterade förfrågan om yttrande från Regeringskansliet till Samhällsbyggnadsnämnden och Laholmsbuktens VA AB. Svar har inkommit den 20 december 2022 respektive den 3 januari 2023 från remissinstanserna.

Samhällsbyggnadsnämnden lämnar följande yttrande:

Samhällsbyggnadsnämnden ser i grunden positivt på att avloppsdirektivet revideras samt de höga ambitionsnivåer som förslaget till ett nytt avloppsdirektiv visar på. Framför allt bedöms förslagen gällande krav på rening av mikroföroreningar vara positivt. Förslagets höjda ambitionsnivå och krav kommer dock med högsta sannolikhet innebära stora konsekvenser för VA-huvudmannen då det kan medföra att det krävs stora ombyggnationer på befintliga avloppsreningsverk. Genomförandetiderna innebär också i vissa fall en utmaning då en ombyggnation av ett reningsverk är både kostsamt samt kan vara tidskrävande då det förutom själva byggnationen kan ta lång tid med en ansökningsprocess om det krävs nytt tillstånd enligt miljöbalken.

Laholmsbuktens VA AB lämnar följande yttrande:

- Direktivets allvarligaste brist är avsaknaden av regler som hanterar de negativa följderna av det s.k. försämringsförbudet i artikel 4 i EU:s ramdirektiv för vatten efter EU-domstolens Weserdom. Avsaknaden av en sådan reglering innebär exempelvis stopp för befolkningsökning, bostadsbyggande och samhällsutveckling i svenska tätorter med effektiva reningsverk och kan även att få negativa konsekvenser för miljön.

- Artikel 3 – uppsamlingsystem

LBVA avstyrker att EU ställer krav på uppsamling och rening av spillvatten från så små tätbebyggelser som för 1 000 personer (artikel

3.2), särskilt som utsläppskraven bara rör syreförbrukande ämnen och suspenderade ämnen (sekundär rening). Byråkratin växer för minimal miljönytta. Vi ser även risker med en omfattande reglering av enskilda (individuella avlopp) och krav på anslutning till uppsamlingsystem för sådana i områden med en belastning av minst 10 pe/hektar. EU-reglering kan driva på utbyggnader av kommunalt VA och tvångsanslutning och lagen om allmänna vattentjänster kan behöva utvidgas för att Sverige ska kunna följa kravet.

• Artikel 4 – individuella avlopp

Enskilda fastigheters avlopp utanför tätorter ingår inte de kommunala VA-organisationernas ansvar men vi bedömer att artikel 4 kan få betydelse för utbyggnaden av kommunalt VA. LBVA avstyrker artikel 4.3 som ger EU-kommissionen rätt att genom en delegerad akt lagstifta om krav på individuella avlopps tekniska utformning, drift och underhåll. Det är alldeles för oklart vad det omfattande bemyndigandet innebär och kan leda till.

• Artikel 6 – sekundär rening

Vi avstyrker utvidgning av reningskraven och kontrollkraven i artikel 6.3 till reningsverk för små byar med mellan 1 000 och 2 000 personer. Miljönyttan av centralreglerade krav på att rena partiklar (suspenderade ämnen) och syreförbrukande ämnen står inte i proportion till byråkratin som följer av kontroll och rapportering. Syrebrist orsakas vanligtvis av övergödning från utsläpp av fosfor och kväve (regleras i artikel 7) från jordbruk, avlopp och industrier. Halten av suspenderade ämnen i en å eller älv varierar med den naturliga vattenföringen. Lokala utsläppskrav för BOD7 och COD från så här små reningsverk kan möjligen ha miljönytta om den lokala recipienten råkar vara känslig, men inte om utsläppen sker från byar i glesbygd till exempelvis älvar med stora flöden av kallt syrerikt vatten.

• Artikel 8 – kvartenär rening

Rubriken bör vara ”rening av mikroföroreningar”. Tidsgränserna 2030, 2035 och 2040 bör flyttas fram fem år för att undvika forceringseffekter i form av hyperinflation inom sektorn, leveranssvårigheter, kompetensbrister m.m. och risken för att en snabb utbyggnad till stor del blir beroende av leverantörer utanför EU av kritisk infrastruktur som avloppsvattenrening. Systemet för utökat producentansvar i artikel 9 måste vara etablerat och gå att söka och beviljas medel från minst fem år innan de första tidsgränserna löper ut. Den som bygger ut måste veta redan i god tid innan förprojektering hur kostnaderna ska finansieras under utbyggnaden.

Ett tekniskt direktiv som avloppsdirektivet ska inte ha regler som inte stämmer med ramdirektivet för vatten och gör det svårt att tillämpa båda direktiven samtidigt.

- Artikel 9 – utvidgat producentansvar

Det är ett mycket positivt förslag och det är angeläget att principen om att förorenaren ska betala genomförs. På sikt skapar principen incitament för producenter av läkemedel och kosmetika att utveckla kemiska ämnen som lättare bryts ner i reningsverk och i miljön.

- Artikel 11 – reningsverkens energineutralitet

LBVA tillstyrker artikelns princip om att reningsverken ska uppnå nationell energineutralitet tillsammans.

- Artikel 13 – lokala klimatförhållanden

LBVA avstyrker utformningen av artikeln. Det föreslagna direktivet innehåller inga undantag vilket medför att artikeln blir rigid, särskilt med tanke på att utsläppskraven i andra artiklar bygger på principen one-size-fits-all och ställs oavsett miljöbehov. Rening av syreförbrukande ämnen (BOD7) och kväve görs med teknik som bygger på mikrobiologi. Antingen är kraven omöjliga att klara i kallt klimat i Norden eller på hög höjd i övriga Europa eller blir de oproportionerligt kostsamma relativt miljönyttan.

- Artikel 14 – utsläpp av avlopp från verksamheter

LBVA stödjer principen i artikel 14.1 att en myndighet ska ta ställning till en verksamhet som vill ansluta sitt avlopp till avloppsnätet, men vi framhåller att va-huvudmannen för reningsverket alltid bör ha det avgörande beslutet huruvida en industri ska eller inte ska få anslutas till reningsverket. Till exempel bör sektorer med verksamheter som släpper ut fetter och oljor samt sådana organiska ämnen och metaller som reglerats som miljö kvalitetsnorm eller som kan medföra hinder för användning av slammet omfattas av antingen myndighetsbeslut eller föreskrifter som reglerar åtgärder mot deras utsläpp till spillvattennätet. Vad som kan skada anläggningen som sådan är VA-organisationen bäst på att bedöma. I Sverige skulle bygglov enligt plan- och bygglagen kunna inkludera ett ställningstagande liksom godkännanden av livsmedelslokaler enligt livsmedelslagen.

- Artikel 15 – återanvändning och utsläpp av spillvatten

LBVA tillstyrker artikel 15.1 om att underlätta återanvändning av spillvatten men ifrågasätter om resten av artikel 15 behövs. Vi avstyrker artikel 15.3, omprövning av reningsverk så ofta som var

sjätte år skapar orimligt mycket byråkrati med mycket begränsad miljönytta. Omprövning ska vara behovsstyrd. Den som investerar i dyr teknik gör det med betydligt längre tidshorisonter än sex år för att hinna införa och få nytta av den gjorda investeringen, som kan ha föregåtts av flera års utredningsarbete.

- Artikel 17 – övervakning av spillvatten

LBVA tillstyrker artikeln som kräver att medlemsstater – inte reningsverk - ska övervaka smittförande bakterier och virus, exempelvis polio och SARS-Cov-2. Hur ansvaret fördelas och finansieras anser vi att medlemsstaterna ska besluta om.

- Artikel 20 – slam

LBVA tillstyrker artikel 20.1 som stipulerar att slam ska hanteras enligt avfallshierarkin definierad i avfallsdirektivet och de krav som sätts i slamdirektivet. Det är samma strategi som Svenskt Vatten med medlemmar redan arbetar efter. Det är nödvändigt att även återanvändning av slam på åkermark räknas som återvinning av fosfor och kväve.

- Artikel 22 – information och övervakning av genomförandet

LBVA avstyrker de kraftigt ökade kraven på rapportering. Utöver att det föreslagna direktivet innehåller fler krav för betydligt fler anläggningar som ska följas upp så ökar artikel 22 på med ännu fler krav (artikel 22.1 punkterna a – j). Därtill föreslås EU-kommissionen enligt artikel 22.4 kunna lagstifta på egen hand om formaten för rapporteringen. Varje ändring av formaten utlöser ny administration när de ska fyllas i. De administrativa kostnaderna för att sammanställa, kvalitetssäkra, komplettera och mata in data i de format som EU-kommissionen kräver kommer öka dramatiskt. Eftersom arbetet med att ta fram data driver kostnader men inte själva rapporteringsmomentet (knapptryckningen) av den framtagna datan medför digitalisering ingen besparing för någon i Sverige, allra minst för reningsverken som måste göra grundjobbet åt myndigheterna.

- Direktivets annex 1 – krav om spillvatten

Not 1 under tabell 2

Noten är nu riktad specifikt mot sjörika länder som Sverige och Finland men det saknas vetenskapliga skäl för att neka sjörika länder att få ta hänsyn till kväveretention. Det föreslagna förbudet medför bara kostnader utan mervärde för miljön. Lokala behov av att rena kväve kan ibland finnas för att minska belastningen av ammonium på t.ex. en mindre sjö eller trång havsvik, men då bör reningskravet

ställas specifikt för att skydda vattenmiljön i sjön eller havsviken och inte generellt för att skydda miljön i havsbassängerna. Vi föreslår att noten istället bör lyda ” Naturel nitrogen retention may be taken into account in the calculation of the minimum percentage reduction”. Då blir det tydligt att retentionen får till godräknas och det uppstår inga tillämpningsproblem.

• Annex 2 – övergödningss känsliga områden
LBVA avstyrker med bestämdhet punkten 1. I den står utan nyansering att alla avrinningsområden vars vatten når Östersjön är övergödningss känsliga – från Bottenviken och söderut runt Skåne och vidare upp till Göta Älv. Havsområdena må vara övergödda, men i norra Sverige på grund av fosfor. Den generella lydelsen saknar vetenskaplig grund när den utlöser generella och orimligt långtgående krav på kväverening i norra Sverige enligt artikel 4 och dessutom utan hänsyn till kallt klimat enligt artikel 13, trots att fosfor är det tillväxt[1]begränsande näringsämnet som dessutom är möjligt att rena i kallt klimat. Vi utesluter inte att enstaka kustvattenförekomster kan bedömas vara kvävekänsliga enligt EU:s vattendirektiv, men då baseras krav på kväverening på en nyanserad och sakligt grundad bedömning. För att kunna underskrida den rättsligt reglerade nivån på 6 mg kväve/l behöver tekniken och driften inriktas på en målnivå på ca 4 mg kväve/l. Det går men är svårt i södra Sverige.

Beslutsunderlag

Kanslienhets tjänsteskrivelse den 9 januari 2023.
Remissvar Samhällsbyggnadsnämnden.
Remissvar Laholmsbuktens VA AB.
Remiss inkommen från Miljödepartementet
Förslag till Reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse

Beslutet skickas till:

Regeringskansliet, Miljödepartementet
Samhällsbyggnadsnämnden
Laholmsbuktens VA AB